

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13533/2024
20.06.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Зорана Хацића, председника већа, Мирјане Андријашевић, Весне Мاستиловић, Надежде Видић и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Оливера Миладиновић, адвокат из ..., против тужене Република Србија, Привредни суд у Нишу, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године, у седници одржаној 20.06.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године у делу става првог изреке којим је одбијена, као неоснована, жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године исправљена решењем истог суда Прр1 155/21 од 06.11.2023. године, у делу става првог изреке којим је тужиоцу досуђено на име камате на главни дуг 202.755,00 динара, и у ставу другом изреке, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године и пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године у делу става првог изреке у којем је потврђена пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године, исправљена решењем истог суда Прр1 155/21 од 06.11.2023. године у делу става првог којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати на име камате на главни дуг износ од 202.755,00 динара и у ставу другом изреке и у том делу предмет враћа простепеном суду на поновно суђење.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године у преосталом делу става првог изреке којим је потврђена пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године у делу става првог изреке којим је обавезан тужени да плати тужиоцу на име главног дуга 129.332,00 динара са законском затезном каматом почев од 23.09.2022. године до исплате и на име трошкова поступка 2.937,00 динара.

ОДБАЦУЈЕ СЕ ревизија изјављена против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године у преосталом делу става првог изреке којим је потврђена пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године у

делу става првог изреке којим је обавезан тужени да плати тужиоцу на име главног дуга 129.332,00 динара са законском затезном каматом почев од 23.09.2022. године до исплате и на име трошкова поступка 2.937,00 динара.

Образложење

Пресудом Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и тужена обавезана да му на име имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати 335.024,00 динара, од чега на име главног дуга износ од 129.332,00 динара са законском затезном каматом од 23.09.2022. године као дана пресуђења па до коначне исплате и на име камате на име главног дуга износ од 202.755,00 динара и на име трошкова поступка износ од 2.937,00 динара. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 45.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 34/24 од 08.02.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Обреновцу Прр1 155/21 од 23.09.2022. године, исправљена решењем истог суда Прр1 155/21 од 06.11.2023. године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ... и 10/23-други закон), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наиме, наводи ревизије којима се оспорава висина штете, у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужене основана у погледу дела одлуке о законској затезној камати.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног апелационог суда Рж Ст 2228/21 од 07.09.2021. године преиначено је решење Привредног суда у Нишу Р4 Ст 528/2021 од 07.04.2021. године и усвојен је приговор предлагача и утврђено да је предлагачу, овде тужиоцу, повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Нишу Ст 1026/2010, а из извештаја стечајног судије у наведеном предмету ГИП Интеграл ДП Бела Паланка у стечају произлази да је потраживање

тужиоца признато у износу од 335.024,00 динара од чега износ главног дуга 129.332,00 динара, износ од 202.775,00 динара на име камате на главни дуг и на име трошкова поступка 2.937,00 динара, при чему у току стечајног поступка није било исплата, стечајни поступак није окончан и на стечајни дужник је имао већински друштвени капитал, па је првостепени суд нашао да је тужилац претрпео имовинску штету за коју је објективно одговорна Република на основу члан 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Потраживање тужиоца у стечајном поступку је била неисплаћена зарада.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиље на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда правилно су нижестепени судови закључили да тужена одговара за штету када тужиља, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатила своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да јој је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у висини главног дуга, као и право на камату до момента покретања стечајног поступка.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете у делу одлуке о камати (обрачуната конформном методом).

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је у стечајном поступку Ст 1026/2010 признато потраживање износа од 202.775,00 динара на име законске затезне камате на главни дуг која је обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга повериоца, овде тужиоца, у стечајном поступку није обрачуната применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да није било измене закључка од 19.02.2008. године.

У конкретном случају првостепени суд је усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да тужиоцу накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 23.02.2011. године.

Другостепени суд је прихватио становише првостепеног суда, а у образложењу побијане пресуде није посебно ценио жалбене наводе, који наводи се основано истичу и у ревизији, да је потраживање тужиље признато закључком стечајног суда од 23.02.2011. године било нужно кориговати у делу обрачунате законске затезне камате у складу са одлуком Уставног суда (прерачунати је применом простог интересног рачуна) и чланом 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцени Врховног суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

У конкретном случају, не може се применити обрачун законске затезне камате применом конформне методе, већ применом методе простог интересног рачуна, према правном ставу Врховног касационог суда усвојеног на седници Грађанског одељења од 02.04.2013. године, заузетог након одлуке Уставног суда. Наиме, одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године) утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07,... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Дакле, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Сагласно наведеном, одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је

проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и обрачунати најпре главницу, а затим на главницу обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна. У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја, јер након доношења закључка од 23.02.2011. године није било новог обрачуна којим би била утврђена укупна висина тужиљиног потраживања где би на главни дуг била обрачуната законска затезна камата простим интересним рачуном и то: за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису правилно обрачунали висину тражене камате (обрачунате у капитализираном износу) на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку затражити од Привредног суда у Београду, односно од стечајног управника да најпре изврши обрачун законске затезне камате из Закључка Ст 1026/10 од 23.02.2011. године у односу на тужиоца од дана доспелости његовог потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна и о томе сачини извештај.

У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона о парничном поступку.

Имајући у виду напред изнето Врховни суд применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Одлучујући о дозвољености посебне ревизије на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23 - други закон), Врховни суд је нашао да у конкретном случају нису испуњени услови за одлучивање о ревизији, као изузетно дозвољеној у преосталом, неукинутом делу пресуде, јер не постоји потреба за разматрањем правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као ни новог тумачења права, узимајући у обзир врсту спора и садржину тражене судске заштите, начин пресуђења и разлоге које је другостепени суд дао за своју одлуку. Тужена у ревизији није пружила доказ о постојању различитих одлука у истој чињеничној и правној ситуацији као у конкретном случају и супротном пресуђењу судова, па није испуњен законски услов који се односи на потребу за уједначавањем судске праксе. Разлози на којима је заснована одлука другостепеног суда усклађени су са важећим тумачењем права и владајућим правним схватањем у пракси нижестепених судова и ревизијског суда у погледу примене одредаба члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/2015). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна, па стога, тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени у привредном друштву са већинским државним капиталом ГИП Интеграл ДП Бела Паланка, без своје кривице није наплатио своје новчано потраживање из радног

односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. У конкретном случају утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац стиче право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања из ког разлога је на основу члана 404. ЗПП одлучено као у ставу трећем изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије изјављене против преосталог, неукинутог дела пресуде на основу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је утврдио да ревизија није дозвољена.

Тужба ради накнаде штете поднета је дана 05.10.2021. године, са захтевом за новчано обештећење због повреде права на суђење у разумном року, у износу од 335.024,00 динара.

Одредбом члана 468. став 1. ЗПП, прописано је да се споровима мале вредности сматрају спорови у којима се тужбени захтев односи на потраживање у новцу које не прелази динарску противвредност 3.000 евра, по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе. Одредбом члана 479. став 6. ЗПП прописано је да против одлуке другостепеног суда којом је одлучено у спору мале вредности ревизија није дозвољена.

Имајући у виду да се ради о спору мале вредности где се тужбени захтев односи на потраживање које не прелази динарску противвредност 3.000 евра Врховни суд донео одлуку као у ставу четвртом изреке, на основу члана 413. ЗПП.

**Председник већа-судија,
Зоран Хацић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**